

EKOWIOSKI – LABORATORIA PRZYSZŁOŚCI JAK EKOOSADNICY CHCĄ RATOWAĆ PLANETĘ?

Żyjemy w antropocenie: epoce, w której to właśnie działalność człowieka jest głównym czynnikiem wpływającym na klimat naszej planety i na powstające w litosferze osady. Jednak wraz z szybko zmieniającymi się warunkami klimatycznymi pojawiło się pytanie, czy człowiek, którego działalność jest przyczyną tych zmian, i wytworzona przez niego cywilizacja są w stanie przystosować się do nieznanych wcześniej okoliczności. Poza technootymistami, którzy sądzą, że zaawansowanie technologiczne ludzkości jest wystarczające, żeby stanowić odpowiednie zabezpieczenie, wydaje się, że aktorzy na różnych szczeblach podchodzą do możliwości adaptacyjnych z rezerwą i poszukują rozwiązań, które złagodziłyby i spowolniły zmiany klimatu. Stąd – z tej obawy – biorą się wszelkie działania na poziomie międzynarodowym, państwowym i lokalnym, które mają na celu redukcję emisji dwutlenku węgla, ograniczenie produkcji i użycia plastiku czy recykling na większą skalę. Wszelkie tego typu działania podejmowane przez naukowców, przywódcy państw, przedstawiciele biznesu czy samorządowców mają charakter reformistyczny: mają na celu zachowanie systemu światowego i zmianę tylko niektórych jego elementów. **Są jednak i tacy, którzy postulują konieczność głębokiej, całościowej przebudowy społeczeństw, kultur i systemów ekonomicznych, tacy, dla których reforma to za mało.** Szukają oni innych – częściowo zbieżnych, częściowo znacznie bardziej radykalnych – rozwiązań postawionego wyżej problemu. Tak właśnie działają ekowioski.

Ekowioski to intencjonalne lub tradycyjne społeczności skupione na regeneracji swojego środowiska społecznego i naturalnego. Społeczności takie powstają od początku XX wieku, choć nazwę ekowiosek przyjęły dopiero w połowie lat 90. Na całym świecie funkcjonuje ponad 10 000 ekowiosek. Mieszkańcy starają się żyć tak, żeby z jednej strony ograniczać swój ślad węglowy (np. poprzez niskoemisyjny transport, przyjazne środowisku budownictwo i technologie, dietę wegetariańską czy wegańską) a z drugiej dbać o rozwój więzi społecznych (np. poprzez wspólne podejmowanie decyzji, świętowanie, posiłki, wzajemną pomoc).

Prowadzone badania skupiają się na europejskich ekowioskach i **mają dostarczyć odpowiedzi na pytanie o charakter podejmowanych przez ekooosadników praktyk w kontekście zachodzących zmian klimatu.** Żeby odpowiedzieć na to pytanie przeprowadziłem szeroko zakrojone, porównawcze etnograficzne badania terenowe w 14 ekowioskach. Głównym tematem tych badań było to, **w jaki sposób ekooosadnicy zamieszkują i przekształcają swoje najbliższe otoczenie przyrodnicze oraz w jaki sposób to otoczenie wpływa na kształtowanie się relacji społecznych.** W przeprowadzonych przeze mnie wywiadach i ekowioski jawią się jako **laboratoria przyszłości** – miejsca wytwarzania wiedzy i rozwiązywania globalnych problemów. To jak ekooosadnicy kształtują otaczający ich krajobraz nie wynika ze zwykłych upodobań estetycznych, ale jest **krytycznym odniesieniem się do sposobów interakcji ze środowiskiem w systemie globalnym: bazuje na diagnozie i wykryciu tych problemów, jest próbą wypracowania nowych rozwiązań oraz ich dyfuzji.** W badaniach opisuję więc w jaki sposób ekooosadnicy diagnozują stan globalnego środowiska i kultury, w jaki sposób i jakie rozwiązania starają się wypracować oraz co robią, żeby te rozwiązania nie pozostały tylko lokalnym, utopijnym kolorytem.

Kontakt z autorem:
marcin.krassowski@gmail.com